

सर्वोच्च अदालत, संयुक्त इजलास
माननीय न्यायाधीश श्री विश्वरम्भर प्रसाद श्रेष्ठ
माननीय न्यायाधीश श्री सपना प्रधान मल्ल
फैसला

०७०-CR-०२६०

मुद्दा: भ्रष्टाचार (नक्कली प्रमाणपत्र)

प्रताप वलीको नाती परविर वलीको छोरा, दैलेख जिल्ला जगनाथ गाउँ विकास पुनरावेदक
समिति वडा नं. ४ बस्ने धनबहादुर वली -----१ प्रतिवादी
विरुद्ध

जानकी बल्लभ अधिकारीको जाहेरीले नेपाल सरकार -----१ प्रत्यर्थी
वादी

शुरु तहमा फैसला गर्ने: अध्यक्ष माननीय न्यायाधीश श्री केदारप्रसाद चालिसे
सदस्य माननीय न्यायाधीश श्री भुपेन्द्रप्रसाद राई
विशेष अदालत, काठमाडौं

फैसला मिति: २०६९/१२/१९

विशेष अदालत ऐन, २०५९ दफा १७ बमोजिम यसै अदालतको अधिकार क्षेत्र भित्र पर्ने
भइ दायर हुन आएको प्रस्तुत मुद्दाको संक्षिप्त तथ्य एवं ठहर खण्ड यसप्रकार छ:

१. जिल्ला हुलाक कार्यालय, डोल्पाका ना.सु. श्री धनबहादुर वलीले शैक्षिक योग्यताको
नक्कली प्रमाणपत्र ल्याई खरिदार पदमा ना.सु. पदमा बढुवा भएकाले छानविन गरी पाउँ
भन्ने विषयको अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगमा द.नं. ३१०१ मिति
२०६७/३/६ मा दर्ता भएको उजुरी।
२. प्रतिवादी धनबहादुर वलीको आयोगमा प्राप्त जनप्रिय माध्यमिक विद्यालय दशेरा
जाजरकोटबाट वि.सं.२०४२ मा एस.एल.सी. टेष्ट उत्तीर्ण गरी प्राप्त गरेका भनिएका
प्रमाणपत्रहरू ठीक हुन् होइनन् भन्ने सम्बन्धमा जिल्ला शिक्षा कार्यालय, जाजरकोट

मार्फत् प्रमाणीकरणको लागि पठाउँदा उक्त कार्यालयको पत्र संख्या ०६७/०६८, चलानी नं. ७३१, मिति २०६७/९/४ को पत्रमा "यस जिल्ला स्थित श्री जनप्रिय माध्यमिक विद्यालय दशेरा जाजरकोटबाट सि.नं. ३० का धनबहादुर वली विद्यालयबाट प्राप्त अभिलेख अनुसार एस.एल.सी. टेष्ट २०४२ मा सम्मिलित नभएको व्यहोराको मार्क लेजरको प्रमाणित प्रतिलिपि २ थान राखी प्रमाणीकरण गरी पठाएको" भनी लेखी अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगमा प्राप्त हुन आएको।

३. अनुसन्धानको क्रममा प्रतिवादी धनबहादुर वलीलाई कार्यालय मार्फत् पत्राचार गर्दा स्वास्थ्य खराबको कारणले २०६७/९/३० मा राजिनामा पेश गरेकोले २०६७/१०/१ देखि स्वीकृत भएको जानकारी जिल्ला हुलाक कार्यालय, डोल्पाबाट प्राप्त हुँदा निजको घर दैलोमा उपस्थित हुन आउने सूचना पठाउँदा पनि निज धनबहादुर ३५ दिनभित्र उपस्थित हुन आउने बारेको सूचना प्रकाशित गरिएकोमा निज अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगमा उपस्थित भएको नदेखिएको।
४. प्रतिवादी धनबहादुर वलीको आयोगमा प्राप्त श्री जनप्रिय माध्यमिक विद्यालय दशेरा जाजरकोटबाट वि.सं. २०४२ मा एस.एल.सी.टेष्ट उत्तीर्ण गरी प्राप्त गरेका भनिएका प्रमाणपत्रहरू ठीक हुन् होइनन् भन्ने सम्बन्धमा जिल्ला शिक्षा कार्यालय जाजरकोट मार्फत प्रमाणीकरणका लागि पठाउँदा उक्त कार्यालयको पत्र संख्या ०६७/०६८ चलानी नं. ७३१ मिति २०६७/९/४ को पत्रमा "यस जिल्लास्थित श्री जनप्रिय माध्यमिक विद्यालय दशेरा जाजरकोटबाट सि.नं. ३० का धनबहादुर वली विद्यालयबाट प्राप्त अभिलेख अनुसार एस.एल.सी. टेष्ट परीक्षा उत्तीर्ण गरेको भनिएको शैक्षिक योग्यताको प्रमाणपत्र झुठा देखिन आयो। अनुसन्धानको क्रममा निजलाई कार्यालय मार्फत पत्राचार गर्दा र निजको घरदैलोमा उपस्थित हुन आउने सूचना पठाउँदा पनि निज धनबहादुर वली आयोगमा उपस्थित हुन नआएपछि आयोगबाट मिति २०६८/३/३१ र मिति २०६८/३/३२ को गोरखापत्रमा ३५ दिनभित्र उपस्थित हुन आउने बारेको सूचना प्रकाशित गरिएकोमा निज आयोगमा उपस्थित हुन नआई आफ्नो सफाई पेश गर्न नसकेको हुँदा निजले शैक्षिक योग्यता ढाँटी झुठा प्रमाणपत्र पेश गरी नियुक्ति तथा बढुवा समेत पाएका निज धनबहादुर वलीले साविक भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०१७ को दफा १२ र प्रचलित भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ को दफा १६(१) अनुसारको कसूर गरेको देखिन आएको हुँदा प्रतिवादी धनबहादुर वलीलाई साविक भ्रष्टाचार निवारण ऐन,

२०१७ को दफा १२ र २९ तथा प्रचलित भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ को दफा (१) बमोजिमको मागदाबी लिइएको छु भन्ने समेत व्यहोराको आरोपपत्र।

५. प्रतिवादी धनबहादुर वली यस अदालतबाट जारी भएको म्यादमा उपस्थित भै मैले १० (दश) कक्षा प्राइभेट रुपमा २०४२ सालमा जनप्रिय माध्यमिक विद्यालय दशेरा, जाजरकोटबाट पास गरेको हुँ। २०३७ सालमा ८ कक्षा उत्तीर्ण गरेको प्रमाणपत्रको आधारमा भेरी अञ्चल इलाका नियन्त्रण कार्यालय, नेपालगञ्जमा लोकसेवा दिएर जाँचकी जमदार (रा.प.अनं. चतुर्थ श्रेणी) पदमा स्थायी नियुक्ति पाएको हुँ। मिति २०३९/१०/१५ मा म मुखिया पदमा बढुवा भएँ। मिति २०४५/११/१० मा खरिदार पदमा बढुवा भएको र उक्त खरिदार पदमा बढुवा हुँदा मैले प्राइभेटबाट (टेष्ट) कक्षा १० पास गरेको सर्टिफिकेट पेश गरेको थिएँ। ना.सु. पदमा पनि सोही योग्यताकै आधारमा मिति २०५८/१/१५ मा बढुवा भएको हो। मैले उक्त ना.सु. पदबाट मिति २०६७/१०/१ देखि लागू हुने गरी राजिनामा दिई, सो राजीनामा स्वीकृत भई सो पदबाट सेवा निवृत्त भइसकेको छु। मेरो उक्त (टेष्ट) १० कक्षा पास गरेको सर्टिफिकेट नक्कली होइन, सक्कली हो। सम्बन्धित विद्यालयले कसरी २०४२ सालको लिष्टमा मेरो नाम उल्लेख गर्न छाडेको हो, सो मलाई थाहा भएन। मेरो उक्त प्रमाणपत्र मैले परीक्षामा सम्मिलित भई, परीक्षा उत्तीर्ण गरी प्राप्त गरेकोले, मेरो प्रमाणपत्र सक्कली भएको हुँदा म उपर सजाय हुनुहुँदैन। झुठा अभियोग दाबीबाट सफाई पाउँ भन्ने समेत व्यहोराको निजले मिति २०६८/११/१७ मा यस अदालतमा गरेको बयान।
६. प्रतिवादीले जनप्रिय उच्च माध्यमिक विद्यालय, दशेरा जाजरकोटको च.नं. २३१ मिति २०६९/७/१६ को टेष्ट परीक्षा सम्बन्धी प्रमाणित पत्र र टेष्ट परीक्षा उत्तीर्ण गरेको मार्कसिट तथा स्थानान्तरण पत्रसमेत सक्कलै निवेदनसाथ पेश गरी सो सक्कल कागजातमा भएको तत्कालिन प्रधान अध्यापक श्री उदबहादुर बस्नेतको दस्तखतसँग भिडाई न्याय निरोपण गरी पाउँ भनी इजलाससमक्ष अनुरोध गरेकाले निजले पेश गरेको विद्यालयको सिफारिस पत्र र मार्कसिट तथा स्थानान्तरण प्रमाणपत्रको प्रतिलिपिहरु समेत साथै राखी सो सम्बन्धमा प्रतिवादी टेष्ट परीक्षा उत्तीर्ण भए, नभएको के हो ? सत्य तथ्य एकिन जवाफ खुलाई पठाइदिनु भनी जिल्ला शिक्षा कार्यालय, जाजरकोटमा पत्राचार गरी जवाफप्राप्त भएपछि नियमानुसार पेश गर्नु भन्ने विशेष अदालत काठमाण्डौको मिति २०६९/८/१८ को आदेश।

७. प्रतिवादी धनबहादुर वलीले मिति २०६८/११/२८ बाट तारेख गुजारेको मिसिल संलग्न तारेख भरपाईबाट देखिएको।
८. प्रतिवादी धनबहादुर वलीले बढुवा समेतको लागि पेश गरेको एस.एल.सी टेस्ट परिक्षाको शैक्षिक योग्यताको प्रमाणपत्र झुट्टा देखिन आएकोले निजलाई भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०१७ को दफा १२ र २९(२) बमोजिम रु ५००।— जरिवाना हुने ठहर्छ भन्ने समेत ब्यहोराको विशेष अदालत काठमाडौंको मिति २०६९।१२।१९ को फैसला।
९. म पुनरावेदक खरिदार तथा ना.सु. पदमा बढुवा हुँदा नेपाल प्रशासन सेवा हुलाक समूहको कर्मचारी भएको र नेपाल प्रशासन सेवा अन्य समूहका तथा अन्य कार्यालयका कर्मचारी बढुवाको उम्मेदवार हुन नपाउने र हुलका समूहको म एकल उम्मेदवार भएको कारण उल्लिखित खरिदार तथा ना.सु. पदमा निर्विरोध बढुवा भएको हुँ। मैले एस.एल.सी. टेस्ट परीक्षाको प्रमाणपत्र पेश नगरे पनि म जेष्ठता कार्य सम्पादन मूल्याङ्कन र "क" वर्गको भौगोलिक क्षेत्रमा कार्य गरेवापत बढुवा निश्चित रुपमा हुने थिए। सो प्रमाणपत्र पेश गरेको र सोको नम्बर जोडिएको आधारले मात्र बढुवा भएको होइन। बढुवाको रेकर्ड फायलसमेत नझिकाई नबुझिएको अस्पष्ट अनुसन्धानको आधारमा दायर गरेको अस्पष्ट आरोपपत्रको आधारमा मलाई सजाय गरेको न्यायोचित छैन। प्राइभेट एस.एल.सी. टेस्ट पास परीक्षाका मार्कसिट र सर्टिफिकेटमा उल्लिखित प्र.अ. उदयबहादुरको दस्तखतसँग भिडाई अनुसन्धान गर्नुपर्नेमा सो समेत गरिएको छैन। तसर्थ, मलाई सजाय गर्ने गरेको फैसला त्रुटिपूर्ण हुँदा बदर गरी आरोपबाट सफाई पाउँ भन्ने समेत ब्यहोराको प्रतिवादीको पुनरावेदनपत्र।
१०. यस विशेष अदालत, काठमाडौंबाट मिति २०६९/८/१८ को आदेशमा उल्लेख भए अनुसार तत्कालिन प्रधानाध्यापक उदयबहादुर बस्नेतको दस्तखत मिसिल सामेल रहेको मार्क लेजर सहितका कागजातमा रहेको प्रधानाध्यापक उदयबहादुर बस्नेतको दस्तखतसँग भिडाई न्याय निरोपण गरी पाउने यी प्रतिवादीको माग अनुसार विद्यालयको सिफारिसपत्र, मार्कसिट टेस्ट स्थानान्तर प्रमाणपत्रहरुको प्रतिलिपि समेत साथै राखी सो सम्बन्धमा टेस्ट परीक्षा उत्तीर्ण भए, नभएको के हो ? सो सम्बन्धमा दस्तखत भिडाउने प्रकृया समेतको आदेश भई सो प्रकृया पूरा नभई फैसला भएको देखिएकोले विशेष अदालत, काठमाडौंको फैसला फरक पर्न सक्ने देखिँदा मुलुकी ऐन, २०२ नं. बमोजिम विपक्षी झिकाई आएपछि वा अवधि नाघेपछि नियमानुसार गरी पेश गर्नु भन्ने मिति

२०७२/७/१६ को यस अदालतको आदेश ।

११. नियम बमोजिम साप्ताहिक तथा दैनिक पेशी सूचीमा चढी पेश हुन आएको प्रस्तुत मुद्दामा पुनरावेदक/प्रतिवादीको तर्फबाट उपस्थित विद्वान अधिवक्ता श्री देवेन्द्र बहादुर थापाले र प्रत्यर्थी/वादी नेपाल सरकारको तर्फबाट उपस्थित विद्वान उप-न्यायाधिवक्ता श्री ज्ञानप्रसाद भुषालले गर्नुभएको बहस समेत सुनियो ।
१२. प्रतिवादी धनबहादुर वलीले नियुक्ति तथा बढुवा पाउने उद्देश्यले पेश गरेको एस.एल.सी. टेष्टको प्रमाणपत्र झुठ्ठा देखिएकोले निजलाई साविक भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०१७ को दफा १२ र २९ र प्रचलित भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ को दफा १६(१) बमोजिम सजायको मागदाबी लिई आरोपपत्र दर्ता भएकोमा प्रतिवादीलाई साविक भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०१७ को दफा १२ र २९(२) बमोजिम रु.५००।-(पाँच सय) जरिवाना हुने ठहर्‍याई भएको विशेष अदालत, काठमाडौंको फैसला उपर चित्त नबुझाई प्रतिवादीको तर्फबाट प्रस्तुत पुनरावेदन परेको र उक्त प्रमाणपत्र पेश नगर्दा पनि मेर बढुवा निश्चित भएको र बढुवाको उक्त रेकर्ड फायल समेत नझिकाई तथा प्रमाणपत्रमा उल्लिखित प्रधानाध्यापक उदयबहादुरको दस्तखत समेत नभिडाई गरेको फैसला त्रुटिपूर्ण हुँदा बदर गरी पाउँ भन्ने नै मुख्य पुनरावेदन जिकिर रहेको प्रस्तुत मुद्दामा विशेष अदालत, काठमाडौंको फैसला मिलेको छ, छैन र प्रतिवादीको पुनरावेदन जिकिर पुग्न सक्ने हो, होइन ? सोही विषयमा निर्णय दिनुपर्ने देखिएको छ ।
१३. अब, निर्णयतर्फ विचार गर्दा पुनरावेदक प्रतिवादीले कक्षा १० को टेष्ट परीक्षा २०४२ सालमा पास गरेको र सोही प्रमाणपत्र पेश गरी २०४५ सालमा खरिदार पदमा र २०५८ सालमा नायब सुब्बा पदमा बढुवा भएको र उक्त प्रमाणपत्र देखे चिने मेरो नै हो भनी आफ्नो बयानमा उल्लेख गरेको देखिन्छ । प्रतिवादीको प्रमाणपत्र प्रमाणीकरणको लागि लेखी पठाउँदा श्री जनपथ मा.वि. दशेराबाट सि.नं. ३० का धनबहादुर वली २०४२ सालको टेष्ट परीक्षामा सम्मिलित नभएको व्यहोरा उल्लेख भई मार्क लेजर प्रमाणित प्रतिलिपि समेत मिसिल संलग्न रहेको देखिन्छ । तत्पश्चात् पनि प्रतिवादीकै अनुरोधमा प्रतिवादी टेष्ट परीक्षा उत्तीर्ण भए, नभए सम्बन्धमा विशेष अदालतबाट पटक पटक लेखी पठाएकोमा यकिन जवाफ नआएको र प्रतिवादी स्वयं तारेख गुजारी बसेको समेत देखिएको छ । यस्तो अवस्थामा जिल्ला शिक्षा कार्यालयको प्रमाणीकरण व्यहोरालाई प्रमाण ऐन, २०३१ को दफा ६(ग) अनुसार समेत अन्यथा भन्न मिल्ने

देखिंदैन। प्रतिवादीले उक्त प्रमाणपत्र पेश गरी २०४५ सालमा खरिदारमा र २०५८ सालमा ना.सु. पदमा बढुवा भएको कुरा स्वीकार गरेकै देखिएको छ। जिल्ला शिक्षा कार्यालयको प्रमाणीकरणको व्यहोरा अन्यथा हो भनी प्रतिवादीले पुनरावेदन जिकिर लिएको समेत देखिएको छैन। केवल उक्त प्रमाणपत्र पेश नगरे पनि मेरो बढुवा हुने निश्चित थियो, पेश गरेको प्रमाणपत्रमा रहेको प्रधानाध्यापक उदयबहादुर बस्नेतको दस्तखत भिडाई अनुसन्धान गर्नुपर्नेमा नगरेको भन्नेसम्मको पुनरावेदन जिकिर देखिन्छ। अधिकारप्राप्त सरकारी कार्यालयमा रहेको रेकर्ड र लेखिएको व्यहोरा अन्यथा हो भनी प्रमाणित गर्ने भार प्रमाण ऐन २०३१ को दफा (६ग) बमोजिम स्वयं प्रतिवादीमा रहेको अवस्थामा प्रतिवादीले तारेखै गुजारी बसेको समेत देखियो। यसबाट टेष्ट परीक्षामा सम्मिलित नै नभई राष्ट्र सेवकको ओहोदामा बढुवा पाउने उद्देश्यले २०४५ साल र २०५८ सालमा सो प्रमाणपत्र पेश गरेको गरेको पुष्टी हुन आएको देखिदा विपक्षी झिकाउदा लिइएका आधार कारण संग समेत सहमत हुन सकिएन।

१४. तसर्थ, माथि उल्लिखित आधार कारणबाट २०४२ सालको टेष्ट परीक्षामा सम्मिलित नै नभई टेष्ट परीक्षाको प्रमाणपत्र प्राप्त गरी राष्ट्र सेवकको ओहोदामा बढुवा पाउने उद्देश्यले २०४५ साल र २०५८ सालमा सो प्रमाणपत्र पेश गरेको देखिँदा प्रतिवादीलाई तत्काल प्रचलित भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०१७ को दफा १२ र २९(२) बमोजिम रु.५००।- (पाँच सय) जरिवाना गर्ने गरी भएको विशेष अदालत काठमाडौंको मिति २०६९/१२/१९ को फैसला मिलेकै देखिँदा सदर हुने ठहर्छ। प्रतिवादीको पुनरावेदन जिकिर पुग्न सक्दैन। यस फैसलाको जानकारी पक्षहरूलाई दिई प्रस्तुत मुद्दाको दायरीको लगत कट्टा गरी मिसिल नियमानुसार अभिलेख शाखामा बुझाइदिनू।

न्यायाधीश

उक्त रायमा म सहमत छु।

न्यायाधीश

इजलास अधिकृत: केदारनाथ पौडेल

कम्प्युटर टाईप गर्ने: विष्णुदेवी श्रेष्ठ

इति सम्बत् २०७४ साल कार्तिक महिना २८ गते रोज ३ शुभम् -----